

آموزش فشرده رسم الخط زبان کردی

مکرم اله پالیزبان، دکترای زبان شناسی

در هر زبانی آوایی وجود دارد که مختص آن زبان است و نمی توان با یک الفبای محدود از زبانی دیگر آن ها را به طور دقیق نشان داد؛ مانند آنچه که زبان فارسی هنگام اقتباس خط عربی با تغییر برخی از حروف الفبای این زبان برای آوای /گ/، /پ/، /چ/ و /ژ/ با اضافه کردن یک سرکش به /ک/ و یا دو نقطه به حروف /ب/، /ج/ و /ز/ انجام داد.

زبان کردی نیز از این قاعده مستثنی نیست و به دلیل ساختار آوایی خاص این زبان و همچنین وجود گویش های مختلف آن، واجد آوایی است که نمی توان با استفاده از خط عربی (آرامی) آن ها را دقیق نشان داد. به همین دلیل با استفاده از علائم زیر و زبرنویسی بر روی الفبای عربی این نقیصه تا حدودی مرتفع شده است. بر همین اساس، ضروری است جهت رعایت اصل تلفظ صحیح، با رسم الخط این زبان آشنا شد.

در این جا به طور مختصر مهمترین بخش های ضروری شیوه نوشتاری زبان کردی جهت آشنایی کاربران محترم ارائه می شود.

▲ ۱- فتحه َ

▼ فتحه در زبان کردی بصورت "ه، ه" نوشته می شود.

نفت ﴿﴾ نهفت

قفس ﴿﴾ قهفس

مرگ ﴿﴾ مهرگ

▲ ۲- کسره ِ

▼ کسره در کردی ایلامی کوتاهتر از زبان فارسی است و علامت نوشتاری ندارد.

دل ﴿﴾ دَل

فکر ﴿﴾ فِکِر

نرخ ﴿﴾ نِرْخ

البته در زبان کردی مصوت کشیده ای وجود دارد که با علامتهای "ی" و "ئ" نشان داده می شود. مانند:

تیر (سیر، متضاد گرسنه)، وئ (درخت بید)، نیشت (نشست)

همچنین در کردی مناطق ایلام و کرمانشاه صامتی وجود دارد که در رسم الخط با علامت فوق نشان داده می شود. مانند:

تئیر (پرنده)، وهئ (شیون)، نهئیشت (نگذاشت)

▲ ۳- ضمه ُ

▼ ضمه در زبان کردی بصورت "و، و" نوشته می‌شود.

كُرونا ﴿﴾ كوروونا

تو ﴿﴾ تو

▲ ۴- "آ"

▼ آ در زبان کردی به صورت "ئا" نوشته می‌شود.

آش ﴿﴾ ئاش

آواره ﴿﴾ ئاواره

▼ ۵- "ئ"

▼ آ در زبان کردی بصورت "ئه" نوشته می‌شود.

ئسیر ﴿﴾ ئسیر

ئمین ﴿﴾ ئمین

▲ ۶- "ئ"

▼ آ در زبان کردی بصورت "نئ" نوشته می‌شود.

ئملا ﴿﴾ ئملا

ئشکال ﴿﴾ ئشکال

▲ ۷- "ئ"

▼ آ در زبان کردی به صورت "ئو" نوشته می‌شود.

ئمید ﴿﴾ ئمید

ئردک ﴿﴾ ئردمک

▲ ۸- "ت، ط"

▼ در زبان کردی فقط نویسه "ت" کاربرد دارد و از "ط" هرگز استفاده نمی‌شود.

سَرتاف ﴿ سَرتاف

خاطره ﴿ خاطره

▲ ۹ - "ر"

▼ در زبان کردی دو "ر" وجود دارد؛

۱- "ر" خفیف، که نوشتنش مانند فارسی است مثل تلفظ "ر" در واژه "باران" ، "جار (دفعه)"

۲- "ر" درشت، که به شکل "ر" نوشته می‌شود مثل تلفظ "ر" در واژه "رووژ"، "جار (مزرعه درو شده)".

🔑 در زبان کردی هرگاه حرف "ر" در اول کلمه قرار گیرد به شکل درشت "ر" نوشته و تلفظ می‌شود، مانند رۆن، رفت، ریهن، رمخس.

▲ ۱۰ - "ز، ذ، ض، ظ"

▼ در زبان کردی همه حروف "ذ - ض - ظ" به شکل "ز" نوشته می‌شوند.

ذکر ﴿ ذکر

اذان ﴿ اذان

ضامن ﴿ ضامن

مریض ﴿ مریض

حاضر ﴿ حاضر

▲ ۱۱ - "س، ص، ث"

▼ در کردی حروف "س-ث-ص" به شکل "س" نوشته می‌شوند.

ثابت ﴿ ثابت

کوثر ﴿ کوسەر

قصر ﴿ قەسر

▲ ۱۲- "ف"

▼ این حرف معادل حرف "v" در زبان انگلیسی و "و" در زبان فارسی است.
مانند: گف، نهفدالان، بفه

▲ ۱۳- "ل"

▼ در زبان کردی دو "ل" وجود دارد:
"ل" خفیف که نوشتنش مثل فارسی است مثل تلفظ "ل" در واژه‌های لوله، و لازم
"ل" درشت که به شکل "ل" نوشته می‌شود و مانند تلفظ | در واژه apple در زبان انگلیسی است. مانند:
گُل (گول) سلام (سلام)

▲ ۱۴- "و"

▼ در کردی سه نوع «و» وجود دارد؛ «و، و، و»

۱- "و" خفیف، که نوشتنش مثل فارسی است. مثل تلفظ "و" در کلمه "تو"

۲- "و" که در زبان های ترکی، آلمانی و فرانسه نیز وجود دارد، و بیشتر مختص کردی ایلامی و کلهری است. مانند
نمونه‌های زیر

تو (توت)، تورگ (تمشک)، رۆن، پۆل، کۆز، لۆت

۳- "و" کشیده یا جفت، که به شکل "وو" نوشته می‌شود و معادل "u" در زبان انگلیسی است.

جفت واو "وو"؛

سوپ (سووپ)

گوشت (گوشت)

🔗 در زبان کردی تمامی واو هایی که در آغاز کلمه هستند به صورت تک واو "و" نوشته می‌شوند.

▲ ۱۵- سایر حروف الفبای زبان کردی؛

▼ بقیه حروف "ب - پ - ج - چ - ح - خ - د - ذ - ش - ع - غ - ف - ق - ک - گ - م - ن - ه - ی" کاربردشان در زبان کردی مثل زبان فارسی است و هیچ تفاوتی ندارند.

★ نمونه‌ای از یک متن کوتاه با رسم الخط کردی:

ئیمه ئی پروژمیله وه خاتر ویروس کورونا ده مآل وسیم تا همم خوهمان نه‌گرمهئ ئوو همم گیرودهئ کهسهئیل ترهک نه‌کهیم.

ئیمه_کورونا_کچنیم

پایان